

RECENZJE – COMPTES-RENDUS CRITIQUES – REVIEWS

„TURYZM”, 1998, t. 8, z. 2

MIROŚLAW JASKULSKI, *STARE FABRYKI ŁODZI*, WIDZEWSKA OFICYNA WYDAWNICZA „ZORZA”, ŁÓDŹ 1996, ss. 96

W zaplanowanej przez Oddział Łódzki Towarzystwa Opieki nad Zabytkami długofalowej akcji wydawniczej książek popularnych o Łodzi, ukazała się w roku 1996 pierwsza z tej serii pozycja Mirosława Jaskulskiego *Stare fabryki Łodzi*. Łódzkie XIX-wieczne fabryki, przede wszystkim ogromne tkalnie i przędzalnie, są obecnie jednym z najbardziej charakterystycznych elementów zabudowy wyróżniających Łódź na tle innych miast w Polsce.

Część pierwsza, stanowiąca ponad połowę objętości całej książki, zawiera dość szczegółową i interesująco zaprezentowaną historię rozwoju łódzkiego przemysłu od momentu pojawienia się na terenie Łodzi pierwszych zakładów przemysłowych. Autor nie skupił się jedynie na omówieniu rozwoju przemysłu włókienniczego, który zdecydował o ekonomicznym i społecznym awansie miasta. Zwrócił on także uwagę na zakłady przemysłowe z branży pozawłókienniczej, głównie spożywczej i surowcowej, które pojawiły się w Łodzi zanim rozwinął się tu przemysł włókienniczy. W opisie historycznym podkreślono rolę łódzkiego przemysłu, głównie włókienniczego, w rozwoju przestrzennym, gospodarczym i społecznym miasta. Przedstawiono w nim najważniejszych łódzkich fabrykantów wraz z należącymi do nich fabrykami włókienniczymi. Omówiono także styl i formę architektoniczną budowanych w Łodzi fabryk włókienniczych. Na zakończenie części historycznej autor krótko zaprezentował stan dzisiejszy i przemiany zachodzące w wielu dawnych fabrykach włókienniczych Łodzi, spowodowane zmianami ustrojowymi i gospodarczymi w kraju.

Część druga książki to opis niektórych fabryk włókienniczych posiadających wartość zabytkową. W opisie zawarto informacje dotyczące lokalizacji (adres), dokładnej nazwy, roku budowy, założyciela, profilu produkcji oraz okresu funkcjonowania 36 obiektów fabrycznych.

Książka jest bogato ilustrowana, zawiera bowiem aż 77 monochromatycznych fotografii, ilustracji, rysunków i planów wielu łódzkich fabryk włókienniczych. Szkoda, że zabrakło wśród nich schematycznego planu Łodzi z zaznaczonymi na nim opisywanymi fabrykami. Publikacja ukazała się dzięki pomocy

finansowej Ministerstwa Kultury i Sztuki oraz dzięki staraniom Zarządu Głównego Towarzystwa Opieki nad Zabytkami.

Dr Robert Wiluś
Katedra Geografii Miast i Turystyki
Uniwersytet Łódzki
al. Kościuszki 21
90-418 Łódź

Wpłynęło:
14 sierpnia 1998 r.

MAŁGORZATA LAURENTOWICZ-GRANAS, JOANNA MANŻETT-KUBIAK, *PALACE ZIEMI OBIECANEJ*, WIDZEWSKA OFICYNA WYDAWNICZA „ZORZA”, ŁÓDŹ 1997, ss. 96

Do najbardziej interesujących pod względem architektonicznym obiektów w Łodzi zalicza się budowle rezydencjonalne reprezentowane głównie przez ogromne pałace i nieco mniejsze wille oraz komfortowo wyposażone domy należące do łódzkich fabrykantów. W książce o tytule nawiązującym do książki Władysława Stanisława Reymonta zaprezentowano najciekawsze przykłady łódzkiej architektury rezydencjonalnej z końca XIX i początków XX w. W pierwszej części rezydencje zostały przedstawione jako siedziby łódzkiej burżuazji. Wyjaśniono w niej w zwięzły sposób zagadnienia dotyczące stylów architektonicznych pałaców i willi, zasad lokalizacji tego typu obiektów w mieście, wyposażenia i wystroju wnętrz, zagospodarowania otoczenia budynku oraz pełnionych funkcji. Podkreślono istotną rolę rezydencji w kształtowaniu oblicza urbanistycznego miasta. Wraz z zespołami fabrycznymi i domami robotniczymi stworzyły one charakterystyczne dla Łodzi zespoły fabryczno-rezydencjonalne. W opisie pałaców i willi nie zabrakło także odniesienia się do stylu życia ówczesnej burżuazji łódzkiej. Styl ten wyraźnie przejawiał się w bogactwie formy i detalu architektonicznego dekorowanych fasadach pałaców i willi, a także w wyposażeniu wnętrz.

W drugiej części autorki zamieściły opis 30 najbardziej znanych obiektów rezydencjonalnych Łodzi. W opisie zawarte zostały szczegółowe informacje na temat właścicieli, adresu, architektury budynku, rozplanowania, funkcji i wystroju wnętrz. O różnorodności stylowej, bogactwie dekoracji zarówno na zewnątrz, jak i wewnątrz obiektu można się dowiedzieć także z wielu monochromatycznych fotografii zamieszczonych w książce. Podobnie jak poprzednie książki z serii wydawniczej Łódzkiego Towarzystwa Opieki nad Zabytkami, prezentowana pozycja zawiera 96 stron. Została wydana dzięki pomocy finansowej Mi-